

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ МЕДІАКУЛЬТУРИ У ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Чеперната Олена

Глобальна трансформація інформаційного суспільства та тотальна цифровізація життєдіяльності людини змінили вектори соціалізації сучасної особистості [1]. Медіапростір перестав бути лише джерелом інформації, перетворившись на повноцінне середовище існування, де формуються світоглядні орієнтації, моральні цінності та поведінкові патерни. Особливо гостро це питання постає у юнацькому віці, який є сензитивним для самовизначення. Відсутність чітких критеріїв оцінки контенту та низький рівень медіарефлексії роблять молодь вразливою до маніпулятивних стратегій, фейкових нарративів та інформаційних загроз [2]. Це актуалізує потребу в глибокому теоретичному вивченні психологічної природи медіакультури як захисного та розвивального механізму особистості [3].

У контексті сучасних психологічних досліджень, медіакультура розглядається як фундаментальний чинник збереження ментального здоров'я та когнітивної автономії. Вона виступає внутрішнім фільтром, що дозволяє особистості не лише пасивно споживати інформацію, а й активно інтерпретувати її, виходячи з власних моральних переконань та логічного аналізу.

Мета публікації здійснити ґрунтовний теоретичний аналіз психологічного змісту медіакультури особистості в юнацькому віці та визначити її ключові структурні компоненти через призму сучасних наукових підходів.

Виклад основного матеріалу. У сучасній психологічній науці медіакультура розглядається як інтегративна властивість особистості, що визначає ефективність взаємодії з медіасистемою [1]. Дослідження Л. Найдьонової, О. Барішполець та Н. Савельєвої підкреслюють, що медіакультура не тотожна медіаграмотності: якщо друга фокусується на технічних та функціональних навичках, то перша охоплює глибинні ціннісно-сміслові рівні свідомості [2,3].

Психологічна структура медіакультури у юнацькому віці включає кілька взаємопов'язаних рівнів:

1. *Когнітивно-смысловий*: передбачає не лише володіння знаннями про медіатехнології, а й здатність дешифрувати приховані сенси медіатекстів [1]. Це здатність розрізняти факти від суджень, виявляти логічні помилки в аргументації та розуміти мету творців контенту.

2. *Емоційно-вольовий*: пов'язаний із саморегуляцією особистості в мережі. У юнацькому віці цей компонент відповідає за опірність емоційному зараженню, здатність до емпатії у віртуальному спілкуванні та подолання «страху пропустити щось важливе» (FOMO). Важливим аспектом тут є розвиток емоційного інтелекту як базису для безпечної онлайн-комунікації.

3. *Критично-рефлексивний*: виступає центральним ядром медіакультури. Рефлексія дозволяє юнаку усвідомлювати власні потреби у споживанні інформації та оцінювати вплив медіа на свій психоемоційний стан [2]. Цей рівень забезпечує перехід від репродуктивного споживання до творчого переосмислення медіареальності.

4. *Креативно-діяльнісний*: реалізується через етичне створення власного медіапродукту та цифрову самопрезентацію [4]. Спроможність особистості генерувати конструктивний контент свідчить про високий ступінь зрілості медіакультури.

Юнацький вік (пізня юність) є періодом інтенсивного пошуку ідентичності. Зазначається, що саме в цей час формується стале «Я». У цифрову епоху цей процес переноситься у віртуальні спільноти, де медіакультура виконує роль регулятора [2]. Високий рівень медіакультури дозволяє юнакам уникати розмивання ідентичності внаслідок постійного порівняння себе з нереалістичними стандартами соцмереж [4].

Особливого значення набуває розвиток критичного мислення як інструменту

деконструкції медіаманіпуляцій. Для представників юнацького віку властивий високий рівень довіри до неформальних джерел інформації, що в поєднанні з фрагментарністю знань створює ризик дезорієнтації [3]. Тому теоретичне обґрунтування медіакультури обов'язково включає аналіз здатності особистості до верифікації фактів та розпізнавання пропагандистських прийомів.

Отже, теоретичний аналіз засвідчує, що медіакультура є складним психологічним новоутворенням, яке поєднує когнітивні здібності та емоційну зрілість особистості [1]. Вона є необхідною умовою успішної соціалізації в інформаційному просторі [4]. Перспективи подальших розвідок полягають у дослідженні гендерних відмінностей у проявах медіакультури студентської молоді та вивченні впливу алгоритмів соціальних мереж на формування критичного мислення юнацтва.

Список використаних джерел

1. Баришполець О. Т. Психологія медіакультури: теоретико-методологічні засади : монографія. К. : Міленіум, 2021. 420 с.
2. Найдьонова Л. А. Медіапсихологія: основи рефлексивного підходу. К. : Каравела, 2020. 244 с.
3. Савельєва Н. Психологічні аспекти медіаграмотності молоді. Вісник психології, 2022. Вип. 12. С. 88-94.
4. Livingstone S. Media Literacy and the Challenges of Digital Technologies. Communications, 2020. № 36. P. 103-115.